

Opera Română din Cluj-Napoca a deschis stagiunea centenară cu premiera „Macbeth” de Verdi

(Costin Popa – 7 octombrie 2019)

2019-2020 este un sezon important pentru prima scenă lirică transilvană. Sărbătorește 100 de ani de la înființarea pe 18 septembrie 1919, prin decizia Consiliul Dirigent al Regatului României, deținând astfel primatul fondării între teatrele de operă românești.

Era firesc ca managementul condus de dr. Florin Estefan să gândească stagiunea prin prisma unui program aniversar special.

Mai întâi, pe Bd. Eroilor, nu departe de Piața Unirii, o miniexpoziție stradală, ca un fel de „tunel al timpului”, invită trecătorii să afle momente din istoria teatrului. După instituționalizare, inaugurarea oficială s-a făcut prin spectacolul „Aida” de Verdi din 25 mai 1920, deschizător al unui parcurs glorios. Cântăreți, dirijori și regizori de legendă au ornat afișele. Spectacole memorabile au fost mândria teatrului, a Clujului, clujenilor și întregii țări.

Expoziția anunță „ocazii lirice – surpriză” în stagiunea centenară și, până la devoalarea lor oficială, putem să ne imaginăm o nouă și mare producție cu „Aida”, chiar în ziua aniversării, 25 mai 2020.

„Macbeth” sub vrăji

Deschiderea sezonului s-a făcut cu „Macbeth” de Verdi în montarea regizorul Rareș Trifan, care și-a asumat și mișcarea scenică, și design-ul luminilor, susținut de scenograful Valentin Codoiu.

A rezultat un spectacol, să-l numesc clasic, cu simboluri și ideatică coerentă, bine legată de muzică și text, cu solide explorări psihologice și dramaturgice, în care focalizarea, cum era firesc, s-a făcut pe cuplul damnat, Macbeth și soția lui, dar în care atmosfera a fost străbătută de spiritul malefic al vrăjitoarelor, personaje printre care Lady Macbeth, în viziunea lui Trifan, se numără. Până și Macbeth semnează un soi de pact cu ele. Vrăjitoarele domină totul, prezența lor se simte permanent, apar pe negândite la ferestre, pe uși, în momente de cumpănă ale eroilor, îi inspiră în crime. Este semnificativă și jertfa pe care Lady o face în primul act, ucigându-și propriul copil, ca tribut plătit intrării în lumea farmecelor, un element propus de regizor, care revine ciclic pe parcursul tramei. Landoul celui mic se rotește obsedant în marea scenă a somnambulismului eroinei, când fantasmalele o învâluie, năruindu-i psihicul.

Vrăjitoarele în văluri albe inundă scena, dansează, se contorsionează, cuprind totul cu descântecele lor, profețesc. Magie totală. Dacă în primul act tărâmul lor este o lume incantată, cu flori roșii și arbori stilizați proiectați pe fundal (mă întreb ce rost au avut umbrelele de ploaie pe care le tot deschid și închid?!), în cel de-al treilea, contrar libretului lui Piave, ele sunt cele care vin să-l viziteze pe Macbeth, aflat somnolent și visător într-o... cadă de baie?! Noroc că au sosit fără umbrele (nu ploua în castel!), ci cu niște globuri de un alb lăptos, luminate, cu care se unduiesc, farmecă și fac din nou preziceri. Scenele vrăjitoarelor, ale vedeniilor lui Macbeth, aparițiile fantomatice, vălurile albe fluturânde care îl acoperă pe eroul disperat și rătăcit sunt construite plastic și impresionează, odată ce poți face abstracție de găselnițele regizorale gen umbrele sau cadă de baie, mutații ale fantasticului bine ilustrat în cotidianul banal.

În viziunea echipei Trifan – Codoiu, interiorul sălii mari a castelului familiei Macbeth este un ambient de secol XIX, cu doi pereți laterali și un panou vitrat de fundal pe care după uciderea regelui Duncan se prelinge sânge. Este o altă imagine simbolic reușită și apăsătoare. Păcat că scena asasinării lui Banco pare a se desfășura într-un spațiu greu identificabil, chiar un spate de decor.

Sebastian Cătană, important bariton verdian

A interpretat personajul titular, rol de uriașă complexitate psihologică, cu încărcătură emoțională ce îl prefigurează întrucâtva pe Rigoletto, în condițiile tipologiei de voce verdiană, deja cristalizată. Sebastian Cătană a cântat și a interpretat dificila partitură la mare altitudine de performanță artistică, lăsând puternice amintiri. Important în ceea ce a creat a fost că nu s-a cantonat în expunerea intensivă a calităților native de glas brut, ci le-a folosit pentru tente, expresii, nuanțe exprimând frământări interioare, tulburări de spirit, manii, zbucium sufletesc. Încă din prima scenă, replicile „Due vaticini compiuto or sono...” sau din cea de-a doua, „Fatal mia donna! un murmure...” (primul duet cu Lady), rostite moale, sotto voce, subtil colorizate, au anunțat arhitectura sonoră cu care urma să înzestreze personajul, ca erou terifiat de profeții, plin de neliniști și halucinații, terorizat de visele de mărire, influențat de demonica soție, devenit criminal.

Vocea lui Sebastian Cătană este amplă, masivă, puternică, de culoare dramatică, cu armonice virile, ce simte și expune cu mare autoritate accentele frazei verdiene. Desenul melodic este restituit omogen pe întregul ambitus, prelung, în largi arce de respirație. Domină sala întrutotul. Forța alăturată expresiei venite din tălmăcirea trăirilor personajului au fost coordonatele prezenței baritonului în „Macbeth” la Cluj-Napoca. Ce s-ar fi dorit mai mult? Poate o moliciune mai accentuată a ariei de linie „Pietà, rispetto, amore” din actul al IV-lea, ale cărei inflexiuni au existat totuși. Probabil că și efortul pe parcursul solicitantelor acte anterioare l-a obosit către finalul secvenței.

Partenerii

Soprana venezueleană Ana Lucrecia Garcia (Lady Macbeth) are voce incisivă până la extremul acut, strălucitor, tăios și penetrant. Frumoase au fost trecerile dintre registrele central și grav „de piept”. În plus deține capacitatea de a prelua agilitățile rolului în condițiile scriiturii de coloratură dramatică. Înzestrarea cu armonice a glasului nu este bogată.

În spectacol, artista a arătat mici inegalități, unele stridente acute și o progresie de „încălzire” după primul act. Așa încât, la pasiv, aș nota lipsa atacurilor directe, ferme în recitativul „Ambizioso spirito, tu sei, Macbetto” din cavatina primului act, în care câteva pasaje de coloratură au părut „alunecate” și, în general, absența malițiozității în expunere, inclusiv în duetul subsecvent cu Macbeth. Poate din prudență. Oarecari incertitudini în susținerea sunetelor au venit în actul secund, în dialogul cu Macbeth ce precede aria „La luce langue”, altfel regăsită ca relief, ca și Brindisi-ul „Si colmi il calice”, bune momente ale Anei Lucrecia Garcia. Cu frumoasă linie de cânt a interpretat marea scenă a somnambulismului, dar cu un Re bemol supra-acut precar, se știe, notat de Verdi în partitură „pe fir de voce”. Ce să-i faci, numai marile vocaliste și-o pot permite.

Ca Banco a fost distribuit basul Corneliu Huțanu, cu glas plăcut timbrat, deși nu foarte amplu, cu succedare fluidă a parcursului melodic și un acut ușor impur în aria „Come dal ciel precipita”. Pentru tenorul Hector Lopez, rolul Macduff a fost prilejul de demonstrare a intuiției în frazarea

cantilenei ariei „Ah, la paterna mano” și în abordarea eroică din marșul „La patria tradita” (cu Malcolm). Aplomb și avânt, în pofida unor opacități care s-au strecurat în sunet.

MACBETH, Centenar Opera
Romana Cluj

Primul act

Lady Macbeth

Macbeth – Banco

Lady Macbeth, pereți
însângerați

Baia lui Macbeth sub vrăji

Macbeth – vrăjitoare

Macduff

Aplauze și flori

În alte roluri, cântate sau nu, au evoluat Eusebiu Huțan (nu foarte sigur pe un La bemol înalt din zicerea lui Malcolm „... prenda l'armi esegua me”, ultimul act), Ștefania Barz (Dama de companie), Petru Burcă (Doctorul cu voce caldă), Sebastian Balaj (Asasinul și Spiritul I), Samuel Barani (Mesagerul), Alex Petrean (Fleazio), David Ciceu-Cuc (Spiritul II), Marius Toda (Duncan).

La pupitru, David Crescenzi a narat fluent trama, cu tempouri îndepărtate de excесе, cu bune urmări ale platoului și preocupare continuă pentru acuratețea instrumentală. Corul Operei Naționale Române (maestru Emil Maxim, dirijor Corneliu Felecan) a avut cele mai valabile momente în ansamblurile mixte, marile concertato-uri din primele două acte, apoi „Patria oppressa” și Imnul victoriei finale din ultimul. Nu-i uit pe coriștii bărbați, remarcabili în „Sparve il sol” din actul secund, corul asasinilor.

Stagiunea centenară a Operei Naționale Române din Cluj-Napoca s-a deschis cu un succes. Fie ca aniversarea să-i fie de bun augur pentru afirmarea în continuare a puterilor sale, pe măsura valorii istorice recunoscute și apreciate.

(*Foto: Nicu Cherciu – Opera Națională Română Cluj-Napoca)